

บทที่ 2

การเผยแพร่อารยธรรมอินเดียและจีน เข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การที่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนใหญ่จะรับอิทธิพลจากอารยธรรมอินเดีย ทางด้านต่าง ๆ เข้ามาเป็นพื้นฐานทางการเมืองการปกครองของประเทศนั้น โดยผสมผสานกับ อารยธรรมดั้งเดิมของคนที่อยู่แล้ว การรับอารยธรรมอินเดียของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคแถบนี้ มีทั้งทางด้าน การปกครอง ปรัชญาความเชื่อ ศาสนาและภาษา ซึ่งหลักฐานการติดต่อระหว่างเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้กับอินเดียได้เริ่มปรากฏขึ้นในระยะศตวรรษที่ 1 หลักฐานเหล่านี้คือ

1. หลักฐานจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เอง จารึกเกี่ยวกับอาณาจักรฟูนันและในแหลม มาลายู ซึ่งเขียนเป็นภาษาสันสกฤต

2. หลักฐานจากโรมัน เนื่องจากนักภูมิศาสตร์ชาวโรมัน Ptolemy ได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในหนังสือ Geographia และแสดงแผนที่ชายฝั่งแผ่นดินใหญ่ และ หมู่เกาะในบริเวณคาบสมุทรมาลายู ซึ่งเขาได้เรียกว่าคาบสมุทรทอง และได้พูดถึงเมืองท่าค้าขายที่ อยู่ในแถบนี้ อย่างไรก็ดีตามเมืองต่าง ๆ ที่ Ptolemy อธิบายถึงส่วนมากยังตีความไม่ได้ว่าเป็นเมืองใดในปัจจุบัน แต่เชื่อว่าจะมีอยู่จริง (เช่นเมือง Kattigara มาตีความในคอนหลังว่าเป็นเมืองท่าของฟูนัน ซึ่งเรียกว่าเมือง Oc-Eo) นอกจากนี้เรื่องราวที่ Ptolemy เขียนแล้วก็มีหลักฐานทางโบราณคดี การขุด พบตะเกียงโรมันในประเทศไทย เครื่องแก้วและลูกปัด แสดงให้เห็นถึงการติดต่อค้าขายระหว่างเม ดิเตอร์เรเนียน ตะวันออกกลาง อินเดียมาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศจีน ซึ่งในวัฒนธรรม ดองซอนที่ขุดพบก็มีอิทธิพลของยุโรปปนอยู่

3. หลักฐานจากอินเดีย ก็อรรถคดีของอินเดียที่ได้พูดถึงดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียง ใต้คือ

(1) มหาภารตชาด (Ramayana) ได้พูดถึง Suvamadvipa และ Yava-dvipa, คำว่า dvipa ในภาษาสันสกฤตหมายถึงดินแดนที่มีน้ำกระหนาบอยู่ 2 ด้านคือ คาบสมุทรหรือเกาะ และคำว่า สุวรรณ (Suvama) หมายถึงทอง และ Yava หมายถึงข้าว คือทวีปที่อุดมสมบูรณ์นั่นเอง

(2) คัมภีร์อรรถศาสตร์ ของพราหมณ์โกณฑัญญะ มีเรื่องราวของการอพยพของ

ชาวอินเดียในระยะก่อน ค.ศ.เข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(3) ชาดก เรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา และการเดินเรือมาสุวรรณภูมิ

(4) คัมภีร์ปุราณะ (Puranas) คัมภีร์ของพวกพราหมณ์ได้พูดถึง Malayadvipa และ Yava-dvipa ซึ่งตามหลักความจริงแล้วสถานที่หนึ่งอาจมีหลายชื่อและไม่จำเป็นจะต้องหมายถึงดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ได้ แต่ในที่นี้เรามั่นใจได้ว่าคาบสมุทรทองที่พูดถึงจะต้องเป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แน่ เพราะเวลานั้นพวกพ่อค้าอินเดียพากันสนใจที่จะมาค้าขายในดินแดนนี้ตลอดจนต้องการทองคำและสิบกกถับประเทศตน คำว่า Malaya-dvipa นี้ ได้มีผู้แปลไว้ว่า คือ สุมาตรา และ Yava-dvipa นั้นคือเกาะชวา¹

(5) จารึกของพระเจ้าอโศกได้พูดถึงการส่งสมณทูตมายังดินแดนสุวรรณภูมิ

4. หลักฐานของจีน มีหลักฐานเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่ 3 B.C. สมัยราชวงศ์ฮั่น ได้พูดถึงการค้าขาย ไม่ได้พูดถึงการค้ากับอินเดีย เรื่องราวเกี่ยวกับอาณาจักรชุนัน เพราะจีนเริ่มติดต่อกับชุนันในระยะ 3 A.D. (ซึ่งชุนันตั้งขึ้นราว 1 A.D.) พูดถึงอาณาจักรจัมปา (Champa) ว่าตั้งขึ้นในศตวรรษที่ 2 และ อาณาจักรอินเดียในแหลมมลายู

จากหลักฐานต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ทำให้นักประวัติศาสตร์ได้สันนิษฐานว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มีการติดต่อกับอินเดียตั้งแต่ก่อน ค.ศ.และมีการติดต่อกันมากในระยะคริสตวรรษที่ 1 แต่มารับอารยธรรมอินเดียภายหลัง ซึ่งพบโบราณวัตถุ ซึ่งมีอายุในคริสตวรรษที่ 4, 5 แสดงให้เห็นว่าการติดต่อกับอินเดีย ซึ่งในระยะเวลา 1300 ปี อารยธรรมจึงเจริญขึ้น และนักประวัติศาสตร์ได้พากันสันนิษฐานว่า ใครกันแน่ที่เป็นผู้นำอารยธรรมอินเดียเข้ามาเผยแพร่และมีการตั้งชุมชนขึ้น 3 ชุมชนด้วยกันคือ

1. สมมติฐานกษัตริย์ (Kasatriya Hypothesis) ผู้ที่เสนอคือ ศาสตราจารย์ C. C Berg เชื่อว่านักบวชชาวอินเดียเป็นผู้เผยแพร่อารยธรรมเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากเกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้น คือการที่พระเจ้าอโศกทำสงครามขยายอำนาจไปที่ชาวกลิงราชรัฐ แคว้นโอริสสา และฆ่าคนตายเป็นจำนวนมาก ทำให้พวกกลิงราชรัฐหลบหนีภัยเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาตั้งอาณานิคมขึ้น นอกจากนั้นก็มีการรุกรานของพวกกุษาณะ (พวกเร่ร่อนจากจีน) เข้ามารุกรานอินเดียจนถึงราชวงศ์ซันปกครองประเทศ พวกนักบวชอินเดียจึงหลบหนีออกนอกประเทศเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เข้ามาแต่งงานกับคนพื้นเมืองและเผยแพร่วัฒนธรรม

¹ Hall D.G.E, A History of southeast Asia (New York : SL Martin's press, 1966) P. 13

2. สมมุติฐานพ้อค้ำ (Vaisya-Hypothesis) เป็นผู้เสนอคือ ศาสตราจารย์ N.J Krom เชื่อว่าการเผยแพร่อารยธรรมอินเดียเกิดในยุคตงบ โดยพวกพ้อค้ำชาวอินเดียที่เข้ามาค้าขาย และแต่งงานกับคนพื้นเมือง ตั้งถิ่นฐานขึ้น และเผยแพร่วัฒนธรรมอินเดียออกไป ผู้ที่สนับสนุนทฤษฎีนี้คือ ศาสตราจารย์ George Coedes ได้บอกว่าการที่พ้อค้ำอินเดียเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพราะ

1. ความต้องการทองคำจากดินแดนสุวรรณภูมิ
2. ความรู้ในการเดินเรือมีมากขึ้น โดยอาศัยลมมรสุม
3. พวกพ้อค้ำอินเดียเหล่านี้เป็นพวกที่นับถือพุทธศาสนาไม่เชื่อในเรื่องระบบวรรณะ ซึ่งถ้าเป็นพวกฮินดูแล้วละก็จะต้องกลัวระบบวรรณะของคนแปลกเป็นอน จึงไม่กล้าเดินทางไปไหน

3. สมมุติฐานพราหมณ์หรือพระ (Brahm Hypothesis) โดย F.D.K. Bosch ได้วิจารณ์สมมุติฐานกษัตริย์ว่า¹

(1) ด้านกรบหรือวรรณะกษัตริย์เข้าเผยแพร่อารยธรรมอินเดีย โดยการรุกรานและจับจองอาณานิคม จะต้องมีการ์กของอินเดียและคนพื้นเมือง ซึ่งไม่มีหลักฐานชาติโคพูดถึงการจับจองอาณานิคมของอินเดียเลย

(2) ไม่ปรากฏมีพวกถูกครึ่งถูกผสม อินเดียมาเลย ถ้าหากมีการอพยพเข้ามาจับจองอาณานิคมของพวกนักรบของอินเดียเลย

(3) ทางด้านภาษา ปรากฏว่าคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ภาษาอินโดนีเซียยืมมาใช้นั้น เป็นภาษาสันสกฤตชั้นสูงโดยแท้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคำภาษาสันสกฤตจะต้องมาจากกลุ่มชนที่มีความรู้คือ พวกพราหมณ์ ถ้าเป็นพวกอพยพจะใช้ภาษาคราเวเดียน หรือภาษาอารยัน

(4) ทางด้านโครงสร้างทางสังคม แม้จะลอกเลียนแบบอินเดีย เช่น อิน โคนีเซีย แต่ก็ไม่ได้รับเอาระบบวรรณะเข้ามาเช่น สังคมของฮินดู ยังคงมีความเท่าเทียมกัน

(5) ทางด้านศิลปะ แม้จะมีลักษณะของอินเดีย แต่ก็ยังมีลักษณะเฉพาะของพื้นเมืองที่สร้างโดยชาวพื้นเมืองเอง โดยชาวอินเดียได้สร้าง เช่น เจดีย์ในภาคกลางของชวา ส่วนสมมุติฐานพ้อค้ำ Bosch ได้วิจารณ์ว่า

- (1) ถ้าพ้อค้ำเป็นผู้เผยแพร่อารยธรรมอินเดีย ศูนย์กลางของอารยธรรม

¹ Hall D.G.E, P. 19

อินดู ควรอยู่ชายฝั่งทะเล ไม่ใช่อยู่อีกห่างจากฝั่งมาก เช่น เจดีย์ ในภาคกลางของชาว Kadu และ Prambanan

(2) พวกพ่อค้าจะไม่เชื่อว่าชาวจีนในอารยธรรมชั้นสูง จะชำนาญเฉพาะทางด้านการค้าเท่านั้น เรื่องนี้ J.C Van Leur ก็ได้สนับสนุนว่า พวกพ่อค้าและพวกเดินเรือส่วนใหญ่จะเป็นชนชั้นต่ำซึ่งไม่ค่อยรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีในราชสำนักและพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้ง Bosch ทั้ง Van Leur เชื่อว่าผู้ที่ถ่ายทอดอารยธรรมอินเดียให้กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือพวกที่มีความรู้คือพวกพราหมณ์หรือพระ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมอินเดียที่มีอิทธิพลต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมชั้นสูง

ทั้งสามสมมุติฐานนี้ดูเหมือนสมมุติฐานที่สามจะน่าสนใจและน่าเป็นไปได้มากที่สุด และคงเข้ามาในราวศตวรรษที่ 1 ซึ่งเป็นระยะที่ศาสนาพุทธขยายตัว จนเกิดการออกมาเผยแผ่ศาสนาในต่างแดนด้วย อย่างไรก็ตามการเผยแผ่อารยธรรมอินเดียคงไม่ใช่เป็นการกระทำของพราหมณ์หรือพระที่เดินทางมาแต่ฝ่ายเดียว แต่เชื่อว่าชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เดินทางไปยังอินเดียและนำอารยธรรมอินเดียมาเผยแผ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้อารยธรรมเผยแผ่ได้รวดเร็วและเจริญมาก เพราะผู้เผยแผ่เป็นชนชาติเดียวกัน มีจารีกถึงกษัตริย์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คืออาณาจักรวิชัย ในศตวรรษที่ 9 ได้บริจาคเงินช่วยสร้างกุฏิวัดในมหาวิทยาลัยนาถันดา (Nalanda) ซึ่งภิกษุชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้กันมาก

ศาสตราจารย์ ม.จ. สุภัทรดิศ ดิศกุล ได้สรุปว่า การที่ชาวอินเดียเข้ามาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพราะว่า

1. มีการติดต่อค้าขายทองคำจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเดิมอินเดียซื้อจากอาณาจักรโรมัน
2. การต่อเรือของชาวอินเดียพัฒนาขึ้น
3. ชาวอินเดียรู้จักวิถีของลมมรสุมที่พัดพาเรือมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และพัดกลับสู่อินเดีย.
4. การที่พุทธศาสนาแพร่หลาย ทำให้ชาวอินเดียไม่ต้องกังวลเรื่องระบบวรรณะอีกต่อไป และพวกพราหมณ์ซึ่งหมดความสำคัญในพิธีกรรมในราชสำนัก ตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศก ซึ่งทรงหันไปรับนับถือศาสนาพุทธ ทรงลดบทบาทของพวกพราหมณ์ลง ทำให้พราหมณ์ดกงานและเดินทางเข้ามาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในเวลานั้นผู้นำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับเอาพราหมณ์เข้าเป็นที่ปรึกษาเพราะพราหมณ์เป็นผู้รอบรู้ในวิชาการชั้นสูงจากอินเดีย และศิลปศาสตร์ต่าง ๆ ในการปกครอง ดังนั้นกลุ่มชนชั้นผู้นำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงหันไปรับวัฒนธรรมอินเดีย เพราะ

1. การที่ชุมชนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขยายใหญ่ขึ้น ผู้นำต้องการควบคุมประชาชนให้ได้อย่างทั่วถึง
2. หลักของระบบเทวราชาจากอินเดีย สร้างอำนาจให้ผู้นำเหนือบุคคลธรรมดา
3. ตำนานการก่อตั้งราชวงศ์ของอินเดีย ช่วยสนับสนุนอำนาจของผู้นำ ให้เป็นผู้นำโดยถูกต้อง และชอบธรรม เพื่อรักษาดินแดนไว้ให้เผ่าของตน และถูกหลานของตน

ลักษณะอารยธรรมอินเดียที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้รับเอาเข้ามา

ศาสตราจารย์ George Coedes ได้สรุปลักษณะอารยธรรมอินเดียที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้รับเข้ามามี 4 ประการที่สำคัญ คือ

1. ทางด้านศาสนา ประชาชนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับหลักการของศาสนาพราหมณ์และพุทธ สำหรับหลักศาสนาพราหมณ์ก็คือความเชื่อที่ว่าศูนย์กลางของจักรวาลอยู่ที่พระพรหมและมีการนับถือพระวิศณุกับพระศิวะ สำหรับหลักการของพุทธศาสนาก็คือหลักในการดำเนินชีวิต

2. ทางด้านการปกครอง

หลักเทวราชา ได้เอาแบบอย่างตามคัมภีร์ในศาสนาพราหมณ์ในลักษณะที่คนกษัตริย์มิได้เป็นมนุษย์ธรรมดาหากแต่เป็นเทพเจ้าที่มาจุติในโลกมนุษย์จะปกครองได้ต้องได้รับอำนาจจากเทพเจ้าทั้งหลาย คือ พระวิศณุ พระศิวะ และพระพรหม นอกจากนั้นประชาชนธรรมดาจะมองหน้ากษัตริย์ไม่ได้ เพราะไม่ใช่บุคคลธรรมดาและหลักของเทวราชาทำให้กษัตริย์มีอำนาจมากเพราะฉะนั้นพิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับองค์พระมหากษัตริย์จะเน้นที่ความใหญ่โตและแสดงความศักดิ์สิทธิ์ตามไปด้วย คือการทำพิธีราชาภิเษก เช่น ในไทยและเขมร

ทางด้านกฎหมาย กฎหมายเป็นเครื่องมือสร้างอำนาจให้กับผู้นำ ซึ่งกฎหมายเดิมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น มุ่งให้ความยุติธรรมแก่สังคม จึงต้องรับกฎหมายจากอินเดียเข้ามา ชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับหลักของกฎหมายอินเดียมาเป็นแม่บทของกฎหมายตน คือ กฎหมายพระมนูธรรมศาสตร์ ตัวอย่างจากกฎหมายตราสามดวงของไทยรับเอามา เช่น ลักษณะ

ของผู้ที่พาทมาตุลาการมีลักษณะอย่างไร ลักษณะวิธีการวินิจฉัยคดีตามพระธรรมศาสตร์ควรจะทำเช่นใด

3. ทางด้านอักษรศาสตร์ ได้แก่ ภาษาบาลี สันสกฤต และวรรณคดีที่สำคัญของอินเดีย ภาษาและวรรณคดีที่ชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รับมาส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น ภาษาสันสกฤต เป็นภาษาชั้นสูงที่พวกพราหมณ์ใช้ และภาษาบาลีเป็นภาษาที่ใช้ทางพุทธศาสนา

สำหรับภาษาสันสกฤตได้เข้ามามีอิทธิพลมากในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสมัยโบราณ เช่น อาณาจักรฟูนัน ได้ใช้ภาษาสันสกฤตเป็นภาษาราชการ ปัจจุบันภาษาบาลีและสันสกฤตก็ยังคงมีบทบาทอยู่

วรรณคดี วรรณคดีที่ชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รับเข้ามา เช่น มหาकाพย์รามณะ ซึ่งมีอิทธิพลต่อวรรณคดีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาก เพราะชาวพื้นเมืองได้ลอกเลียนแบบไป เช่น รามเกียรติ์ฉบับของไทย ของลาว และของพม่า สำหรับวรรณคดีทางด้านพุทธศาสนา ได้แก่ ชาดก และพระไตรปิฎกเป็นของนิกายหินยาน ในประเทศไทยก็ได้แปลทั้ง 3 หมวด ได้แก่ พระสูตร พระวินัย และพระอภิธรรม

4. ทางด้านศิลปกรรม เป็นศิลปกรรมทางด้านศาสนาซึ่งแบ่งได้เป็นทางด้านปฏิมากรรมของพุทธและพราหมณ์ คือการสร้างพระพุทธรูปและเทวรูป ศิลปะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รับเข้ามาส่วนใหญ่เป็นศิลปะของอินเดียตอนใต้ที่เรียกว่า อมราวดี

ทางด้านจิตรกรรม รัชภาพเขียนที่เกี่ยวกับศาสนาและวรรณคดี เช่น จิตรกรรมฝาผนังที่วัดพระแก้วเรื่องราวเกี่ยวกับรามเกียรติ์

ทางด้านสถาปัตยกรรม ทุกประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับอิทธิพลของสถาปัตยกรรมจากอินเดียทั้งนี้สืบเนื่องมาจากศาสนาเท่านั้น

ข้อที่ควรจำ คือ ลักษณะการรับอารยธรรมอินเดียของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นมิได้รับมาทั้งหมด หากรู้จักคัดแปลงแก้ไขให้เข้ากับของเดิมที่มีอยู่และเลือกรับแต่สิ่งที่ไม่ขัดต่อความรู้สึกและความเชื่อของคนถึงแม้ว่าจะรับนับถือพุทธศาสนาและลัทธิพราหมณ์ แต่ยังคงมีการนับถือภูตผีปิศาจแบบเดิมปะปนอยู่ เช่น การบูชาแม่ธรณี แม่โพสพ เป็นต้น ทางด้านการปกครองเช่นกัน แม้จะรับเอาลัทธิเทวราชา เข้ามาทำให้สถาบันกษัตริย์มีอำนาจและความศักดิ์สิทธิ์แต่ก็ยังมีลักษณะการปกครองแบบเดิมแทรกอยู่อันได้แก่ลักษณะการปกครองแบบพ่อปกครองลูก และยังอนุญาตให้ราษฎรร้องทุกข์ตักลงร้องฎีกาได้ด้วยในอาณาจักรฟูนันก็เช่นเดียวกัน แม้จะรับ

อิทธิพลของอินเดียมาแต่ประเพณีที่ยกย่องสตรีเป็นผู้นำก็ยังคงปฏิบัติอยู่ ซึ่งเป็นประเพณีที่ไม่ปรากฏในอินเดีย ระบบวรรณคดีเช่นกันเราไม่รับเพราะขัดกับความรู้สึกของคนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สำหรับทางการใช้กฎหมาย แม้จะรับเอาหลักตัดสินคดีความตามพระมนูธรรมศาสตร์ของอินเดียมาใช้เช่น ในอินโดนีเซีย แต่ก็มิใช่จะลอกเลียนแบบทุกอย่างหากแต่รู้จักเอากฎหมายอาดาต (adat) ซึ่งเป็นจารีตประเพณีพื้นเมืองเป็นหลักในการปกครองและพิพากษาคดีด้วย

ทางด้านอักษรศาสตร์ วิชาภาษาบาลี สันสกฤต และวรรณคดี ถ้ารับโดยทั่วไป ภูมิภาคนี้คงจะพูดภาษาเดียวกันหมดแต่ในแต่ละประเทศมีภาษาพูดเป็นของตนเองซึ่งแตกต่างกัน แต่มีภาษาบาลีและสันสกฤตปะปนอยู่ในภาษาของแต่ละประเทศ ทางด้านวรรณคดีของภูมิภาคแถบนี้ที่รู้จักนำเอาของอินเดียมาผสมผสานกับวรรณคดีพื้นเมืองบ้านของเรา เช่น รามเกียรติ์ในแต่ละประเทศ จะแทรกลักษณะการแต่งตัว อุปนิสัยใจคอ ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่แบบของคนพื้นเมืองประเทศนั้น ๆ เข้าไป

ทางด้านศิลปกรรม เห็นได้ชัดในการสร้างพระพุทธรูปในแต่ละประเทศในภูมิภาคแถบนี้มีรูปลักษณะแตกต่างกันไปไม่เหมือนกัน มีลักษณะเหมือนกับชาวพื้นเมือง เช่น พระพุทธรูปของเขมร พม่า ไทย รูปลักษณะจะไม่เหมือนกัน ส่วนการสลักภาพปูนตามฝาผนังมีเนื้อหาเป็นวรรณคดีอินเดีย แต่ลวดลายเป็นแบบพื้นเมือง เช่น ปฐมกรรมขอมมีลักษณะแข็งกระด้างปนอำนาจชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่เคยมีในประเทศอินเดีย ทางด้านสถาปัตยกรรมเช่นกัน ลักษณะการก่อสร้างก็มีได้ลอกเลียนแบบทุกอย่าง คือลักษณะโดยทั่วไปของสถาปัตยกรรมอินเดียมีลักษณะมาจากธรรมชาติ ซึ่งมีภูเขาหิมาลัย ประกอบกับความเชื่อที่ว่าภูเขาหิมาลัยเป็นที่สถิตของพระผู้เป็นเจ้าเป็นศูนย์กลางของจักรวาลทำให้ลักษณะการก่อสร้างในอินเดียมีรูปร่างคล้ายภูเขา พุ่งสูงขึ้นเบื้องบน ซึ่งลักษณะการก่อสร้างแบบนี้ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับเอามาในสิ่งก่อสร้างทางศาสนา เช่น โบสถ์ วิหาร เทวสถาน เช่นในพม่า เขมร แต่ก็แทรกลักษณะของพื้นเมืองไปด้วย

การรับวัฒนธรรมจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการติดต่อกับราชสำนักจีนตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น ดังปรากฏหลักฐานจดหมายเหตุจีน ที่กล่าวถึงอาณาจักรฟูนันเป็นอาณาจักรแรกที่ส่งเครื่องราชบรรณาการให้จีนเพื่อประโยชน์ทางการค้า อาณาจักรที่ตั้งขึ้นต่อจากฟูนัน เช่น จัมปา เจนละ พุกาม ก็เช่นกัน เพื่อ

การค้าและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของอาณาจักรตน มากกว่าความเกรงกลัวจีน ทางด้านการเมือง ดังนั้นอิทธิพลของจีนจะออกมาในรูปการค้าและความสัมพันธ์ทางการเมืองที่ไม่เสมอภาคกัน มากกว่าทางด้านการรับวัฒนธรรมทางการเมืองการปกครองของจีนเข้ามา และจีนเองก็ไม่สนใจที่จะเดินทางเข้ามาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะ

1. จีนมีความถนัดด้านการเดินเรือ และพัฒนาการต่อเรือเดินทะเลขนาดใหญ่เช่นอินเดีย
2. จีนไม่สนใจการเดินทางออกนอกประเทศ เพราะจีนมีสินค้าต่าง ๆ ที่ทุกชาติต้องการเข้าไปค้าขายกับจีน และต้องส่งเครื่องราชบรรณาการให้จีนก่อน จีนจึงจะยอมติดต่อค้าขายด้วย
3. รัฐบาลจีนจะมีกฎเกณฑ์ควบคุมการเดินทางออกนอกประเทศของพ่อค้าจีน
4. ถัทธิความเชื่อถือของจีน คือลัทธิขงจื๊อ มีข้อห้ามไม่ให้คนจีนเดินทาง ละทิ้งดินแดนของบรรพบุรุษของตน
5. ภาษาพูด พูดกัน ไม่เข้าใจ สื่อสารกันยาก ผิดกับอินเดียที่มีทั้งพระและพราหมณ์ เป็นผู้นำภาษาบาลีและสันสกฤตเข้ามาเผยแพร่ก่อน และสามารถแปลให้ชาวพื้นเมืองเข้าใจได้
6. กฎระเบียบ การทูตของจีน ทำให้ทูตต่างชาติไม่มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีน และทูตต่างชาติเหล่านี้ก็ไม่สนใจทางด้านวัฒนธรรมประเพณีมากกว่าไปการค้า ความสัมพันธ์ทางการเมืองของจีนกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ไม่เสมอภาคกัน คือ จักรพรรดิจีนจะทึกทักเอาว่าตนมีฐานะเหนือผู้ปกครองของดินแดนเหล่านี้ และจะเป็นผู้คุ้มครองบรรดาผู้นำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยที่ผู้นำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะต้องทำสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. อาณาจักรทุกอาณาจักรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถ้าต้องการให้จีนยอมรับฐานะของตนจะต้องส่งเครื่องราชบรรณาการไปยังราชสำนักจีนซึ่งกำหนดส่ง 3 ปีต่อครั้ง จากหลักฐานของจีนได้จารึกว่า จักรพรรดิฮั่นตะวันออกได้รับคณะทูตในปี ค.ศ. 132 จากประเทศ Ye-tico ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นชื่อของ Yava-dvipa และหลักฐานที่ปรากฏชัด คือ ฟูนันเป็นอาณาจักรที่เป็นผู้ริเริ่มส่งบรรณาการไปจีน

2. เวลาที่มีการผลิตเปลี่ยนแปลงแผ่นดินหรือการเปลี่ยนกษัตริย์องค์ใหม่เกิดขึ้นในอาณาจักรใด ทางอาณาจักรดังกล่าวจะต้องส่งทูตไปแจ้งให้จักรพรรดิจีนที่ปักกิ่ง ทราบว่าได้มีกษัตริย์เป็นประมุขอย่างถูกต้องแล้ว จีนก็รับรองและรับรู้ด้วยการให้ตราตั้งกำชับเน้นว่ากษัตริย์แห่งอาณาจักรนั้น ๆ มีอำนาจมากก็จะแต่งตั้ง โดยให้เครื่องเกียรติยศที่แสดงอำนาจมาก ถ้าเป็นกษัตริย์แห่งอาณาจักร

จักรเล็ก จีนก็จะให้ของพอประมาณ

3. เมื่อจักรพรรดิจีนสวรรคต อาณาจักรต่าง ๆ ต้องรับทราบและส่งเครื่องไปเคารพและถวายความจงรักภักดีต่อกษัตริย์องค์ใหม่

4. ถ้าเกิดกรณีพิพาทกันระหว่างอาณาจักรต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีนจะทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาไกล่เกลี่ยวางคนเป็นกลางหรือมีหมายมาเตือนว่ามีให้รบกัน

5. อิทธิพลทางการเมืองของจีนอยู่ในขอบเขตจำกัด กล่าวคือ จีนไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในของอาณาจักรต่าง ๆ อาณาจักรเหล่านี้มีสิทธิปกครองตนเองได้ จีนพอใจกับการที่ได้รับความนิยมและการตามกำหนด ซึ่งจีนถือว่าเป็นเกียรติภูมิ จีนมีความรู้สึกที่ประเทศตัวมั่นคงเมื่อดินแดนใต้อิทธิพลเหมือนรั้วป้องกันให้กับจีน

อิทธิพลของจีนทางด้านเศรษฐกิจ

1. จีนเป็นตลาดการค้าใหญ่ เป็นศูนย์กลางการค้า จีนสามารถชี้ชะตากรรมของอาณาจักรต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาณาจักรเหล่านี้ต้องการสินค้าจากจีน เช่น เครื่องปั้นดินเผา ผ้าไหม ฉะนั้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีนจึงต้องบังคับให้ส่งบรรณาการก่อน จีนจึงจะติดต่อค้าขายด้วยเพราะฉะนั้นอาณาจักรต่าง ๆ จึงยอมส่งบรรณาการให้จีนเพราะต้องการได้รับความสะดวกในการค้ากับจีนมากกว่าที่จะแสดงว่าอยู่ใต้อำนาจของจีนอย่างแท้จริง

2. เส้นทางการค้าขายของจีนที่ค้าขายนอกประเทศมีอิทธิพลมาก กล่าวคืออาณาจักรใดตั้งอยู่ในเส้นทางการค้าของจีน อาณาจักรนั้นจะรุ่งเรืองไปด้วย เส้นทางการค้าของจีนไปเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออกเฉียงกลาง พ่อค้าจีนได้เลือกเส้นทางบกผ่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านกลุ่มแม่น้ำโขง และอิรวดี ผ่านอาณาจักรฟูนันทำให้อาณาจักรฟูนันเจริญรุ่งเรืองรวมทั้งอาณาจักรศรีวิชัยในเกาะสุมาตรา ซึ่งการติดต่อการค้าทางบกผ่านฟูนัน ทำให้ฟูนันเริ่มเจริญขึ้น ต่อมาเมื่อจีนเปลี่ยนเส้นทางการค้าทางบกไม่ผ่านฟูนันมาเป็นการเดินเรือเพราะเส้นทางบกถูกพวกอนารยชนปิดกั้น ฟูนันก็เสื่อม ศรีวิชัยเจริญมาแทนที่ เพราะค้าขายกับจีนโดยตรงและเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนสินค้าจากอินเดียอาหรับและเปอร์เซีย ทำให้ศรีวิชัยเจริญ ต่อมาศรีวิชัยเสื่อมเพราะพ่อค้าจีนออกมาค้าขายนอกประเทศผ่านชวา และหมู่เกาะเครื่องเทศเพราะอยู่ใกล้จีนมากกว่า ทำให้บริเวณชวาเจริญขึ้น ส่วนศรีวิชัยเสื่อมลง

อิทธิพลของจีนทางด้านวัฒนธรรม

มีน้อยมากหรือแทบไม่มีเลย เมื่อเทียบกับอินเดีย วัฒนธรรมจีนจะเผยแพร่เฉพาะในดินแดนที่จีนครอบครอง คือเวียดนามอาณาจักรเดียวเท่านั้น เพราะจีนปกครองเวียดนามในฐานะประเทศราช และได้ใช้นโยบายกลมกลืนชาติ (assimilation) กับอาณาจักรเวียดนาม แต่สำหรับอาณาจักรอื่น ๆ มีความสัมพันธ์กันเพียงแค่ส่งบรรณาการ โดยอิทธิพลของจีนแผ่เข้ามาในเวียดนามตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 1 โดยจีนเข้าทำการปกครองโดยตรง และถ่ายทอดวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้เวียดนาม ดังนี้คือ

1. การปกครองแบบโอรสสวรรค์ ถือว่าผู้ปกครองเป็นผู้ได้รับอาณัติแห่งสวรรค์ให้มาปกครองมวลมนุษย์ ผู้ที่ได้รับอาณัติแห่งสวรรค์ คือ บุคคลที่มีความสามารถพิเศษ แก้ไขความทุกข์ยากของราษฎรจีนได้ แต่เมื่อใดที่ไร้ความสามารถ สวรรค์จะย้ายอาณัติไปยังบุคคลอื่นได้

2. การจัดระเบียบการเข้ารับราชการทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนโดยการสอบไล่เข้ารับราชการ โดยจัดระบบการสอบตั้งแต่อำเภอ และมณฑลขึ้นมา วิชาที่สอบ คือคำราชข้อมู สุภาษิตจีนโบราณ เป็นต้น

3. การนับถือพุทธศาสนาเถรวาท และลัทธิขงจื้อ

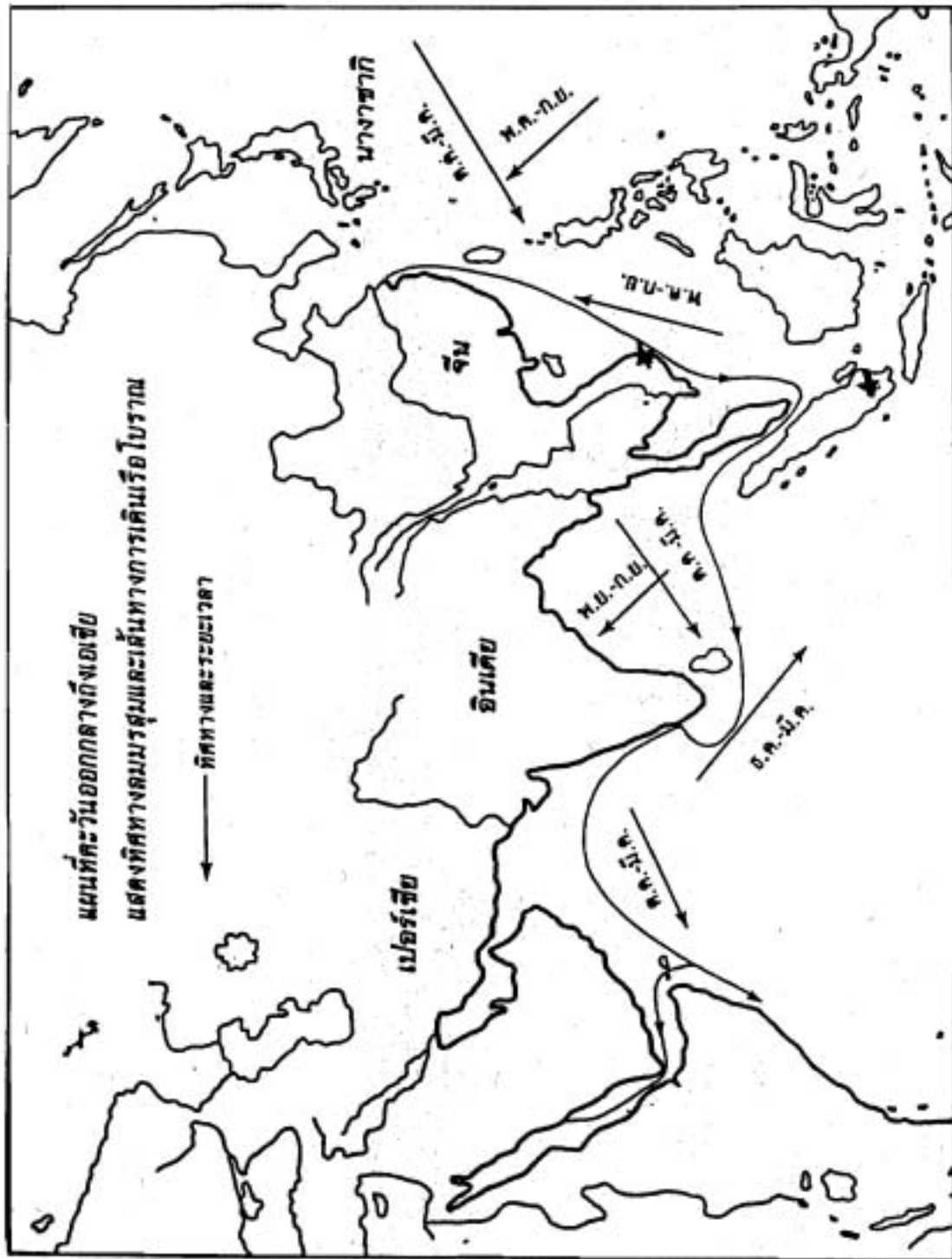
4. การเขียนหนังสือแบบจีน การรับวรรณคดีต่าง ๆ ของจีน

5. วัฒนธรรมการแต่งกาย การกินอยู่ ประเพณีขึ้นปีใหม่ การทำศพ การเซ่นไหว้บูชา

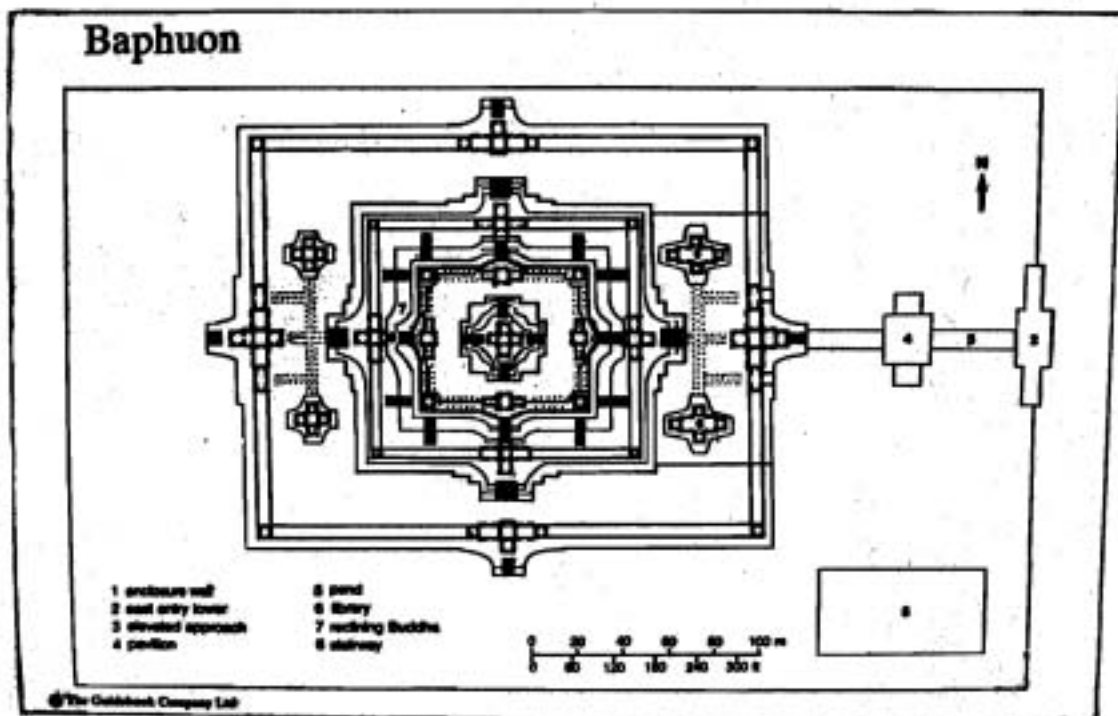
บรรพบุรุษ

คำถามท้ายบท

1. เพราะเหตุใดผู้นำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงรับเอาวัฒนธรรมอินเดียเข้ามา
2. วัฒนธรรมอินเดียที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้รับเข้ามามีอะไรบ้างที่สำคัญ และมีการคิดแปลงให้เข้ากับวัฒนธรรมเดิมอย่างไร
3. เพราะเหตุใดอิทธิพลทางวัฒนธรรมของจีนต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงมีน้อยกว่าอินเดีย
4. ลักษณะกฎหมายเดิมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างจากอินเดียอย่างไร และกฎหมายที่รับมาจากอินเดียเรียกว่าอะไร

แผนที่แสดงเส้นทางการค้า และการเดินเรือโบราณ

แผนผังการสร้างราชธานีเลียนแบบผังของจักรวาล

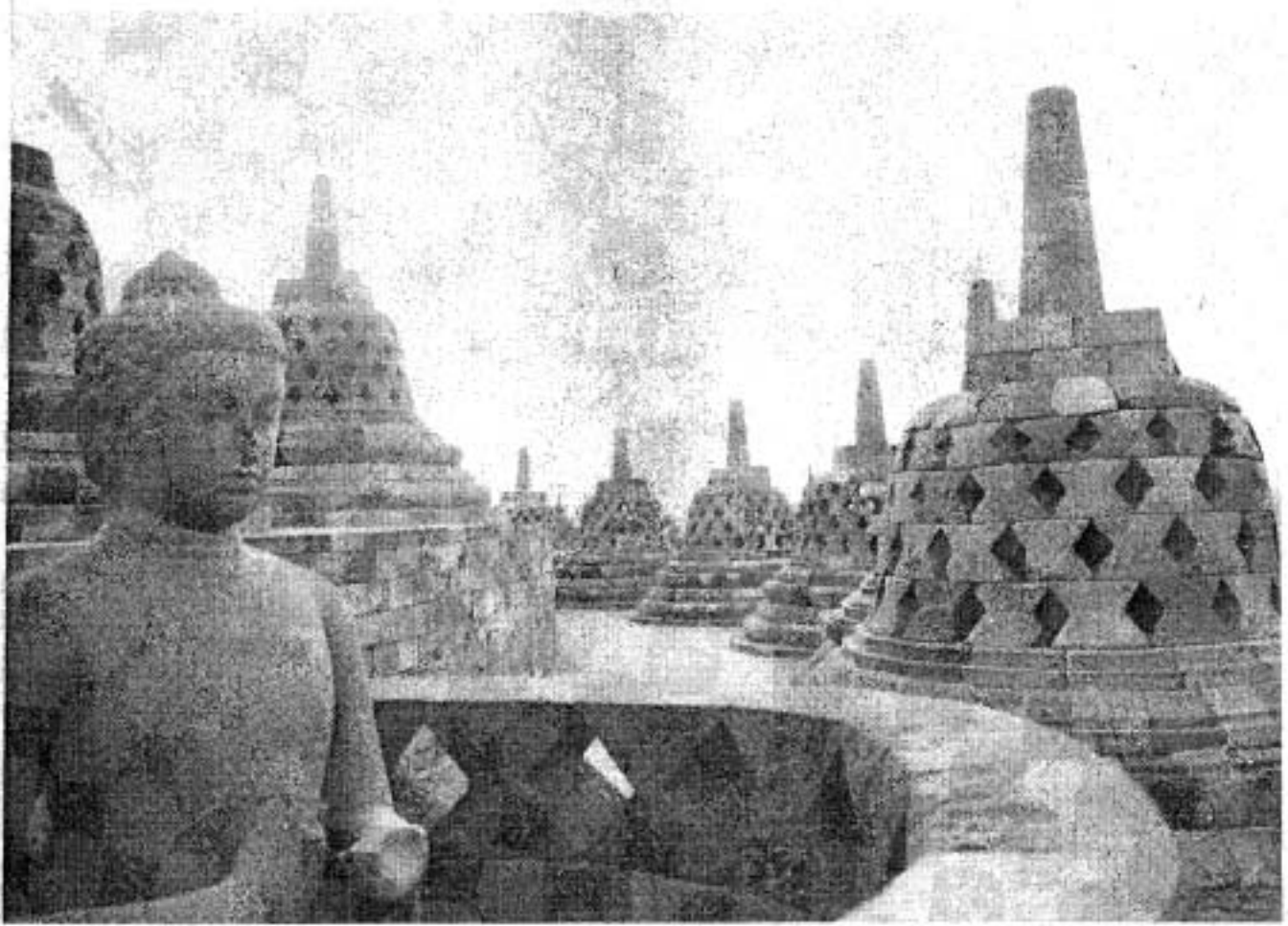

சம துங்காணம், the slaying of King Kamsa (narrated in the *Bhagavata* Above:

ปราสาทนครวัด

ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์

เจดีย์บรมพุทโธในภาคกลางของชวา

แผนที่แสดงอาณาจักรระยะแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้